

Cremades Cortiella, Elga

Hipòtesis, marc teòric i metodologia

In: Cremades Cortiella, Elga. *L'estructura argumental dels noms en català*.
Primera edició Brno: Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, 2017, pp.
9-14

ISBN 978-80-210-8669-2; ISBN 978-80-210-8670-8 (online : pdf)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/137103>

Access Date: 22. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

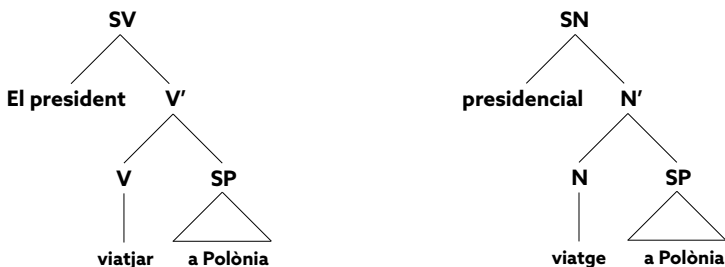
2 HIPÒTESIS, MARC TEÒRIC I METODOLOGIA

L'objectiu principal d'aquest treball és aprofundir en l'estudi de la complementació nominal en català.

Partim de la idea, gens estranya en el panorama de la sintaxi teòrica actual, que l'anàlisi de l'SD és paral·lela a la Sflex, de manera que podem considerar que, igual que els verbs, hi ha noms que tenen estructura argumental. Concebem, així, el sintagma nominal com una estructura paral·lela al sintagma verbal, amb uns complements exigits lèxicament i regits sintàcticament pels noms que en constitueixen el nucli.¹

Hi ha complements nominals que ocupen les posicions d'especificador d'N' i de complement d'N —de manera que es podrien assimilar a l'estructura argumental de V. Així, adoptant el model que proposen Bosque i Gutiérrez-Rexach (2009: 614), l'estructura d'SN del sintagma *viatge presidencial a Polònia* és paral·lela a l'estructura d'SV de l'oració *El president viatja a Polònia*:²

(1)

1 És habitual que la noció de règim sintàctic es relacioni amb la d'obligatorietat dels complements. Més endavant parlarem sobre l'obligatorietat dels complements nominals.

2 Al llarg del treball ja matisarem aquesta qüestió.

Resoldre aquesta qüestió, però, implica plantejar-se tres preguntes secundàries, que alhora obren nous interrogants.

La primera pregunta secundària, que implícitament ja hem esmentat, és aquesta: «Quins són els noms que admeten arguments? En què es diferencien dels que no ho fan?». Aquesta pregunta té sentit en la mesura que es pot constatar que la relació que s'estableix entre el nom i el complement a l'SD *les cadires de casa* no és la mateixa que la que s'estableix a *la destrucció de la ciutat per part dels enemics*, i cap d'aquestes dues podria correspondre a la relació que s'estableix entre el nom i el sintagma preposicional a *la novel·la de Marta Rojals*. Aquesta constatació porta a reflexionar sobre una qüestió molt debatuda en sintaxi, com és la diferència entre els noms eventuals —els que expressen esdeveniments— i els resultatius, i a analitzar si realment s'ha de relacionar l'eventualitat amb la capacitat de seleccionar arguments.⁴

Una segona pregunta a què cal donar resposta és aquesta: «Quina és la forma dels complements argumentals del nom? De què depèn?». Ja hem pogut constatar que els complements argumentals dels noms admeten realitzacions diferents, com poden ser els adjectius (*presidencial*) o els sintagmes preposicionals (*a Polònia*). En aquest darrer cas —és a dir, si es realitzen com a sintagmes preposicionals—, sembla que la preposició que sol encapçalar l'SP és *de*, que és el que es presenta a (3):

- (3) a. la investigació *del* crim
b. l'encariment *dels* preus

Ara bé, que hi hagi aquesta tendència no vol dir que tots els sintagmes preposicionals que realitzen arguments dels noms estiguin introduïts per la preposició *de*: de la mateixa manera que hi ha verbs que demanen complements preposicionals introduïts per preposicions diferents (per exemple, *parlar [de]*, *confiar [en]*), la preposició que introdueix els arguments nominals pot variar:

- (4) a. viatge *a* Polònia
b. intent *de* sortir
c. conversa *amb* el president

Fins i tot pot passar que un mateix nom regeixi complements argumentals introduïts per preposicions diferents:

4 Com es pot comprovar, en aquest treball seguim la proposta de Carme Colomines (2008) i designem amb el terme *eventualitat* el concepte conegut en anglès com a *event* o *eventuality* i que fa referència a la categoria semàntica (o, en termes de la *Gramàtica del català contemporani*, situació) denotada per un verb o per un nom eventual, ja que ens sembla més transparent que *event* i més precís que *situació*.

2 Hipòtesis, objectius i metodologia

- (5) a. amor *a/per* algú
b. dret *a/de* decidir

I també és possible que aquests complements prenguin formes diferents segons si es realitzen com a únics arguments del nom o si apareixen amb altres arguments:

- (6) a. L'explicació *del portaveu del govern* va durar 5 hores.
b. L'explicació [*d'aquell fet*] [*per part del portaveu del govern*] va durar 5 hores.

En definitiva, podem constatar que en la complementació nominal hi ha variabilitat: hi ha arguments nominals realitzats com a adjectius o com a sintagmes preposicionals, i aquests sintagmes preposicionals poden estar introduïts per *de*, *a*, *per*, *per part de* o altres preposicions.

A més, hi ha complements argumentals dels noms que es poden realitzar com a possessius, si bé no tots ho admeten:

- (7) a. l'amor *de la Maria*
b. el *seu* amor
- (8) a. la construcció *de cases*
b. ??la *seva* construcció

De totes aquestes constatacions en deriven preguntes que completen la segona de les tres preguntes secundàries que plantejem i que tractem de resoldre en aquest treball:

1. En quina mesura les diferències estructurals dels noms corresponen a diferències semàntiques? Tradicionalment, en el marc de la complementació verbal, s'ha dit que les diferents estructures rectives dels verbs corresponen a diferències semàntiques (per exemple, Chomsky 1986). Ara bé, Goldberg (1995: 10) assenyala, des de la perspectiva construccionista, que el règim verbal no és l'únic element que explica les diferències semàntiques entre els verbs, sinó que la configuració també contribueix a establir el significat (cosa que podria explicar que, en alguns casos, les diferències funcionals no es corresponguin amb les semàntiques).⁵

5 Segons Goldberg, l'enfocament construccionista «avoids a certain circularity of analysis resulting from the widespread claim [...] that syntax is a projection of lexical requirements».

2. És cert que els complements argumentals del nom tendeixen a realitzar-se com a SP_{de}? Com es poden explicar els casos que no responen a aquest patró?
3. La variació preposicional dels arguments dels noms respon a uns patrons semàntics i sintàctics?
4. Com funciona *per part de*? Es pot considerar que hi ha noms que admeten configuracions passives? Per què?
5. Com funcionen els possessius? Giorgi & Longobardi (1991) diuen que en italià el possessiu és obligatori sempre que és possible. També és així, en català? Per què?
6. Es poden extreure arguments nominals fora del marc de l'SD? Quins? Giorgi & Longobardi (1991) afirmen que els únics arguments que es poden moure fora del marc de l'SD en les llengües romàniques són els que presenten la forma de genitius o el pronom corresponent (it. *ne*, fr. *en*). En català també trobem aquest fenomen? Es pot explicar?
7. Hi ha noms que admeten més diversitat de realització dels seus complements argumentals que uns altres? Per què?
8. La classificació semanticoaspectual del nom afecta la valència argumental d'aquest nom i el règim preposicional dels complements?

Respondre a totes aquestes qüestions, que han de permetre determinar com es realitzen els complements argumentals del nom, contribuirà, sens dubte, a resoldre part dels interrogants plantejats inicialment.

Amb tot, és necessari plantejar-se, encara, una tercera pregunta, relacionada amb la possibilitat que en un SD coocorrin diversos arguments nominals, que és el que s'il·lustra a continuació:

- (9) a. l'amor [*de la Maria*] [*als/pels seus fills*]
 b. l'agressió [*del policia*] [*als manifestants*]

En aquests casos, cal demanar-se quin ordre tenen els complements argumentals del nom quan n'apareix més d'un, qüestió que n'obre dues més:

1. És possible establir un ordre bàsic d'aparició dels complements argumentals dels noms en català? Giorgi & Longobardi (1991) parlen dels paràmetres nucli-complement i nucli-subjecte en l'estructura interna de l'SD i en altres

sintagmes lèxics, i arriben a la conclusió que les llengües germàniques tendeixen a ser SNO, mentre que les romàniques són NOS. També és aquest l'ordre bàsic del sintagma nominal en català? Es pot comprovar empíricament?

2. Es pot invertir lliurement l'ordre dels complements postnominals sense afectar l'acceptabilitat del sintagma?

D'altra banda, la *polivalència* argumental dels noms té a veure amb com es realitzen aquests complements, tal com es pot observar a (10), en què hi ha arguments realitzats com a sintagmes preposicionals encapçalats per *de*, arguments realitzats com a sintagmes preposicionals encapçalats per *a* i arguments realitzats com a adjectius relacionals:

- (10) a. la por [de la Maria] [ʔa/de la foscor]
b. la supressió [de les pensions] [per part del govern]
c. ? la supressió [governamental] [de les pensions]

Casos com els anteriors fan que calgui plantejar-se quina forma tenen els diferents tipus de complements argumentals quan es realitzen sintàcticament dins d'un mateix sintagma nominal.

En resum, en aquest treball es vol descriure detalladament el règim d'alguns noms del català, estudiar la complementació nominal en aquesta llengua i reflexionar sobre les principals qüestions teòriques que s'hi relacionen.

La caracterització més àmplia que existeix avui sobre els arguments del nom en català és a les pàgines del capítol que Toni Badia dedica als complements nominals en la *Gramàtica del català contemporani* (2002), però no es tracta d'un estudi complet i exhaustiu, que és el que s'ofereix aquí. Així, tot i que en alguns punts aquest treball parteix de l'anàlisi de Badia, aprofundeix més en les qüestions teoricodescriptives que fan possible donar compte de les propietats de l'estructura argumental dels noms en català.

El capítol 3 presenta una panoràmica de com s'ha estudiat, en la lingüística general, l'estructura argumental dels noms. El capítol 4 repassa què s'ha dit sobre aquest tema des de la tradició gramatical catalana –tant des d'un punt de vista descriptiu com prescriptiu. Al capítol 5 es dona resposta a la primera de les preguntes i s'ofereix un model d'anàlisi de l'estructura del sintagma nominal en català. Finalment, el capítol 6 presenta una anàlisi teòrica i descriptiva dels arguments nominals en català que pretén resoldre les altres qüestions plantejades. Tot plegat ha de servir per obtenir una visió general de com funciona l'estructura argumental dels noms en català.